

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΘΡΟΝΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΝ ΑΛΒΑΝΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

- **Ιστορικά κείμενα - μαρτυρίες του αοιδίμου Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου ως Πατριαρχικού Εξάρχου για την επίλυση του λεγομένου Αλβανικού Εκκλησιαστικού Ζητήματος και οι αποκαλύψεις του για την εθνοφυλετική αντικανονική υπερόρια δράση ενίων Σλαβικών Ορθοδόξων Εκκλησιών στην επικράτεια του Αλβανικού κράτους, το οποίο αποτελούσε έδαφος της απολύτου κανονικής εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.**

Ως «οδός του μαρτυρίου» προς τον φρικτό Γολγοθά και εν τέλει στην Ανάσταση λογίζεται η όλη πορεία της πολυμαρτυρικής θυγατρός Ορθόδοξου εν Αλβανία Εκκλησίας μέχρι της εγκύρου ιεροκανονικής χορηγήσεως του αυτοκεφάλου εκκλησιαστικού διοικητικού καθεστώτος υπό του Πρωτοκλήτου και Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου εν έτει σωτηρίω 1937.

Αρχικώς, μάλιστα, όπως ακριβώς συνέβη και με την χορήγηση του Τόμου της Αυτοκεφαλίας υπό της Πρωτοθρόνου και Πρωτευθύνου Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπόλιτιδος Εκκλησίας στις λοιπές τοπικές Σλαβικές Αυτοκέφαλες Ορθόδοξες Εκκλησίες, όταν το έτος 1920 η Αλβανία κατέστη ανεξάρτητο κράτος, άρχισαν και οι σχετικές συντονισμένες ενέργειες διαφόρων πολιτικών και εκκλησιαστικών προσώπων αυτού για την ίδρυση Αυτοκεφάλου Ορθόδοξου εν Αλβανία Εκκλησίας με αποτέλεσμα κατά το έτος 1922 να αυτοκηρυχθεί αντικανονικώς και πραξικοπηματικώς ως «*αυτοκέφαλη*» η ελληνορθόδοξη κοινότητα της Αλβανίας υπό την απόλυτη κάλυψη της Αλβανικής Κυβερνήσεως.

Το Πρωτόθρονο Οικουμενικό Πατριαρχείο, αν και αρχικώς εφάινετο περισσότερο διατεθειμένο να χορηγήσει το αυτόνομο εκκλησιαστικό διοικητικό καθεστώς, επειδή δεν θεωρούσε ακόμη ώριμες τις τότε επικρατούσες εν Αλβανία εκκλησιαστικές συνθήκες για την χορήγηση του λεγομένου Τόμου της Αυτοκεφαλίας, εντούτοις ανέλαβε φιλοστόργως και κηδεμονικώς, όπως πάντοτε, τις ενδεδειγμένες εκκλησιαστικές ιεροκανονικές πρωτοβουλίες, οι οποίες διήρκεσαν επί 15 συναπτά έτη (1922-1937), προκειμένου να επανεδραιώσει την δεινώς διασαλευθείσα ιεροκανονική εκκλησιαστική ευταξία και αρμονική ειρήνευση του εν Αλβανία χριστωνύμου πληρώματος καθώς και να αποκαταστήσει επί υγιών και ασείστων ιεροκανονικών και εκκλησιολογικών βάσεων την κοινωνία αυτού μετά της θυγατρός Ορθόδοξου εν Αλβανία Εκκλησίας.

Ελήφθη αρχικώς η απόφαση υπό της Αγία και Ιεράς Συνόδου του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου να μεταβούν αναγνωριστικώς στην Αλβανία οι Πατριαρχικοί Ιεράρχες, Μιλητουπόλεως Ιερόθεος και Συνάδων Χριστοφόρος, όπως καταγράφει ο πολύς αοιδίμος Μητροπολίτης Κίτρους και Κατερίνης Βαρνάβας (Τζωρτζάτος), «*προκειμένου να διαπιστώσωσιν επιτοπίως την κατάστασιν... αλλ' οι μεταβάντες, αντί να συμβάλωσιν εις*

την εξομάλυνσιν των πραγμάτων, δι' ανεξακριβώτους λόγους τελικώς προσεχώρησαν εις την Αλβανορθόδοξον κίνησιν, αποδεχθέντες ο μιν Ιερόθεος την Μητρόπολιν Κορυτσάς, ο δε Χριστοφόρος την του Βερατίου, διακοπεισών προς καιρόν των μετά του Φαναρίου διαπραγματεύσεων».

Η όλη ανώμαλος και αντικανονική εκκλησιαστική κατάσταση επεδεινώθη και περιεπλέχθη έτι περισσότερο, διότι, όπως γράφει ο αιίδιμος Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος, *«της εκκλησιαστικής ταύτης αναρχίας επωφελούμεναι αι ξένοι Ορθόδοξοι προπαγάνδαι ήρχισαν να ξυλεύονται πεσούσης δρυός. Οι Σέρβοι τω 1922 χειροτονήσαντες εν Σερβία ως Επίσκοπον τον τέως Σέρβον Αρχιμανδρίτην της εν Σκόδρα σλαβοφώνου κοινότητος Βίκτωρα κατέστησαν αυτόν Επίσκοπον της Κοινότητος. Η Αλβανική Κυβέρνησις δεν αναγνωρίζει αυτόν, διεμαρτυρήθη μάλιστα εις την Κοινότητα των Εθνών, ήτις έκλινε να δικαιώση την Αλβανικήν Κυβέρνησιν, αλλ' ο Σέρβος Επίσκοπος εξακολουθεί να παραμένη εν Σκόδρα και να ιεουργή επί τη προφάσει ότι άλλοτε η Σκόδρα υπήγετο υπό τον Μητροπολίτην Ρασκοπρεσρένης, και μνημονεύει του Πατριάρχου Σερβίας. Κατά Μάϊον μήνα του 1925 δύο Ρώσοι Αρχιερείς, ο Σταυρουπόλεως Μιχαήλ και Αικατερινουπόλεως Ερμογένης, μετέχοντος και του Αρχιερατικού Επιτρόπου του Μητροπολίτου Καττάρων χειροτόνησαν εν τινι Μονή της Σερβικής επαρχίας Καττάρων εις Επίσκοπον τον εξ Ελβασάν καταγόμενον Αρχιμανδρίτην Βησσαρίωνα Τζοβάνη, κληρικόν εστερημένον πάσης ηθικής υποστάθμης...».*

Ο δε αιίδιμος Μητροπολίτης Κίτρους και Κατερίνης Βαρνάβας Τζωρτζάτος επικαλούμενος και τις σχετικές μεγάλης ιστορικής αξίας έγγραφες εκθέσεις του αιιδίμου Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου περί των διαπραγματεύσεων και των εν γένει ιστορικών, πολιτικών και εκκλησιαστικών συνθηκών και παραμέτρων, που επικρατούσαν εν Αλβανία κατά τα έτη κυρίως 1922-1926, αναφέρει μεταξύ άλλων και τα εξής: *«Το θλιβερόν είναι, ότι την περίστασιν ευρέθησαν πρόθυμοι να εκμεταλλευθώσι προπαγάνδαι, ιδία των γειτόνων Σέρβων και Ρουμάνων, του Σέρβου Επισκόπου Βίκτωρος, κατόπιν συνεννοήσεως μετά της Σερβικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, χειροτονήσαντος εις Επισκόπους, επί αντιπαροχή της παρ' αυτού διαποιμάνσεως των σλαβοφώνων Ορθοδόξων της Σκόδρας, υπαγομένων άλλοτε υπό τον Μητροπολίτην Ρασκοπρεσδένης, τον εξ Ελμπασάν Αθανάσιον Οικονόμου, τον εκ Κορυτσάς Αρχιμανδρίτην Αγαθάγγελον Τσάμτσιν και τον εκ Χοστέβας της Ζαγοράς Ευγένιον Χοστέβαν... η κατάσταση επεδεινώθη, ότε κατά Μάϊον του 1925 εν τινι Μονή της σερβικής επαρχίας Καττάρων υπό δύο Ρώσων Επισκόπων, του Σταυρουπόλεως Μιχαήλ και Αικατερινουπόλεως Ερμογένους, χειροτονήθη αντικανονικώς εις Επίσκοπον ο Βησσαρίων Τζοβάνη, εξ Ελβασάν καταγόμενος και εν Αθήναις την Θεολογίαν σπουδάσας. Ούτος, συνεκάλεσεν εν Κορυτσά την 19ην Φεβρουαρίου 1929, άνευ γνώσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου, «Σύνοδον της Αλβανικής Εκκλησίας, υπό την προεδρίαν αυτού...».*

Επιπροσθέτως ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος αναφερόμενος στην δράση της ρουμανικής και σερβικής πολιτικής και εκκλησιαστικής προπαγάνδας προκειμένου να εδραιώσουν την παρουσία και επιρροή τους στην Αλβανική επικράτεια, γράφει ότι: *«Η Ρουμανική Πρεσβεία δραστηρίως εργάζεται προς διάδοσιν της ρουμανικής γλώσσης παρά τοις Κουτσοβλάχοις, οίτινες, πλην του Δυρραχίου και Τιράνων, όπου οι περισσότεροι είναι Κουτσοβλάχοι, αποτελούσι το τέταρτον του Ορθοδόξου πληθυσμού της επαρχίας Βερατίου και εν Κορυτσά έχουσι συστήσει ιδιαίτεραν κοινότητα και ναόν,*

όπου γλώσσα της θείας λατρείας είναι η ρουμανική... φόβοι δε πολλοί υπήρχον ότι η σερβική προπαγάνδα θα κατώρθωνε βαθμηδόν ίνα οι δύο Επίσκοποι Βίκτωρ και Βησσαρίων μετά δύο άλλων Επισκόπων συνεκρότουν την Σύνοδον της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας, ην θα επηυλόγει η Σερβική Εκκλησία και κατόπιν η Ρουμανική, λαμβάνουσα ως αντάλλαγμα τον διορισμόν Ρουμάνου Επισκόπου διά τους Κουτσοβλάχους των περιφερειών Δυρραχίου, Βερατίου, Φιέρι και Κορυτσάς...

Φρονώ ότι βαθμηδόν θα εστερευότο εν οιονδήποτε καθεστώς Αυτοκεφάλου Εκκλησίας, το δε Οικ. Πατριαρχείον θα ήρχετο τελευταίον να αναγνωρίση το καθεστώς χωρίς να δύναται να περισώση τι, ούτε δικαίωμα εκκλησιαστικόν να εξασφαλίση, ως συνέβη διά το Πατριαρχείον Αντιοχείας».

Οι άοκνες και ανύστακτες προσπάθειες και διαπραγματεύσεις του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου εν έτει 1926 στην Αλβανία με την παρουσία του ευφυούς και ικανοτάτου Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου, ενώ αρχικώς οδήγησαν στην υπογραφή της συμφωνίας των Τιράνων, η οποία προέβλεπε τελικώς την χορήγηση υπό του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου του αυτοκεφάλου εκκλησιαστικού διοικητικού καθεστώτος στην Ορθόδοξη εν Αλβανία Εκκλησία, εντούτοις κατά το έτος 1927 επήλθε αδιέξοδος λόγω της από μέρους του Αλβανικού κράτους μη τηρήσεως των συμφωνηθέντων.

Αξιοσημείωτη εν προκειμένω είναι η ιστορική επισήμανση του Καθηγητού Αθανασίου Αγγελόπουλου, ο οποίος αναφερόμενος στην δυσχερή πορεία των διαπραγματεύσεων μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του Αλβανικού κράτους για την χορήγηση επί υγιών ιεροκανονικών και εκκλησιολογικών βάσεων του αυτοκεφάλου εκκλησιαστικού διοικητικού καθεστώτος στην Ορθόδοξη εν Αλβανία Εκκλησία, καθώς και για την αντικανονική και υπερόρια δράση του Πατριαρχείου της Σερβίας στο έδαφος της Αλβανίας, το οποίο αποτελούσε έδαφος της απολύτου εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου, γράφει ότι: *«Η Αλβανία, τον Σεπτέμβριο του 1928, κηρύσσεται Μοναρχία. Ο Ζώγου από Πρωθυπουργός και Πρόεδρος τώρα ανακηρύσσεται και Βασιλιάς. Μεθοδεύει την λύση του εκκλησιαστικού, χωρίς το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Η προσπάθεια αποτυγχάνει, γιατί το Οικουμενικό Πατριαρχείο, πέραν της έντονης διαμαρτυρίας προς την Αλβανική Κυβέρνηση, καθαιρεί τους απείθαρχους κληρικούς και πείθει το Σερβικό Πατριαρχείο, με την μετάβαση στο Βελιγράδι τους Χρυσάνθου, να απόσχει περαιτέρω ενεργειών».*

Ο Γεώργιος Ν. Τασούδης, ο οποίος επί τη βάσει των πολυτίμων ιστορικών - εκκλησιαστικών εγγράφων του προσωπικού Αρχείου του αιιδίμου Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου εξέδωσε *«ένεκα τιμής και μνήμης»* τον δεύτερο τόμο αυτού, υπό τον τίτλο: *«Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσάνθος ο από Τραπεζούντος. Η Εθνική και Εκκλησιαστική Δράσις του (1926-1949)»*, αναφερόμενος στην εν έτει 1929 μετάβαση του αιιδίμου Τραπεζούντος Χρυσάνθου, κατόπιν σχετικής αποφάσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου, στο Βελιγράδι, στο Βουκουρέστι και στη Βαρσοβία, προκειμένου να ενημερώσει την εκκλησιαστική ηγεσία των ως άνω τοπικών Ορθοδόξων Εκκλησιών περί του εκκλησιαστικού Αλβανικού ζητήματος, γράφει εκτενώς και λεπτομερώς τα κάτωθι: *«Η Αλβανική Κυβέρνησις παρά τους όρους της συμφωνίας της 6ης Ιουνίου 1926 και παρά τας μετέπειτα διαπραγματεύσεις αυτής μετά του αντιπροσώπου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, κατά το δεύτερον αυτού ταξίδιον εις Αλβανίαν, εξηκολούθει να παρελκμή*

την λύσιν του ζητήματος και να αναγνωρίζη το αντικανονικόν και παράνομον καθεστώς της Ορθοδόξου Αλβανικής Εκκλησίας.

Επειδή δε υπήρχε κίνδυνος να αναγνωρισθή το καθεστώς αυτό από τας άλλας Ορθοδόξους Αυτοκεφάλους Εκκλησίας, απεφασίσθη υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου, όπως ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος μεταβή εις Βελιγράδιον, Βουκουρέστιον και Βαρσοβίαν, ίνα διαφωτίση τας Εκκλησίας αυτάς περί του εκκλησιαστικού ζητήματος της Αλβανίας και αποσχώσει πάσης επικοινωνίας μετά των καθαιρεθέντων υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου κληρικών της Αλβανικής Εκκλησίας. Εις Βελιγράδιον εγένετο τιμητικώς δεκτός υπό του Πατριάρχου Σερβίας Δημητρίου, της Ιεράς Συνόδου, της Α. Μεγαλειότητος του Βασιλέως Αλεξάνδρου και του Υπουργού των Εξωτερικών Γέφτιτς.

Εκ των συνομιλιών ας είχεν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τραπεζούντος, αντελήφθη ότι εις τας εν Αλβανία αντικανονικάς ενεργείας προέβη ο εν Σκόδρα Σέρβος Επίσκοπος, τη αδεία του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Δημητρίου.

Ενόμισεν η Σερβική Εκκλησία ότι ούτως ενεργούσα και υποβοηθούσα την Αλβανικήν Κυβέρνησιν εις την αυθαίρετον λύσιν του εκκλησιαστικού ζητήματος ανέτρεπε την συμφωνίαν των Τιράνων, ην εθεώρει ως ενισχύουσαν την θέσιν του Οικουμενικού Πατριαρχείου, εξησφάλιζε δε συγχρόνως την εν Σκόδρα παραμονήν του Σέρβου Επισκόπου Βίκτωρος - ήτις εθεωρείτο επισφαλής - και εκέρδιζε την έδραν της Αρχιεπισκοπής της Αλβανικής Εκκλησίας εν τω προσώπω του Βησσαρίωνος, ον η Σερβική Εκκλησία χειροτονήσασα τότε Επίσκοπον διά δύο εν Σερβία Ρώσων προσφύγων Αρχιερέων εξαπέλυσεν εις Αλβανίαν προς εξυπηρέτησιν των συμφερόντων αυτής.

Επίστευεν η Σερβική Εκκλησία ότι το Οικουμενικόν Πατριαρχείον όπως και εις την περίπτωσιν της χειροτονίας του Φαν-Νόλλη εισιώπησεν, ούτω και την φοράν ταύτην εν σιωπή θα αντιπαρήρχετο και τας αντικανονικάς ενεργείας του Σέρβου Επισκόπου και του Βησσαρίωνος.

Η άφιξις του Μητροπολίτου Τραπεζούντος ετάραξε τους εκκλησιαστικούς κύκλους και περιήλθον εις την ανάγκην να απολογούνται προσποιούμενοι άγνοιαν της πραγματικής καταστάσεως εν Αλβανία. Ενόμιζον ότι τα γενόμενα εγένοντο τη συγκαταθέσει και ευλογία της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, εκδόσεως τον Τόμον, δι' ου ανεκηρύσσετο η Εκκλησία Αυτοκέφαλος.

Κατόπιν της λεπτομερούς εκθέσεως του όλου ζητήματος υπό του Μητροπολίτου Τραπεζούντος ο τε Πατριάρχης και οι Συνοδικοί ωμολόγησαν την αντικανονικότητα των γενομένων εν Αλβανία και εδικαιολόγησαν τας κατά των γενομένων αποφάσεις της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Προς αρμονικήν δε συνεργασίαν μετά του Οικ. Πατριαρχείου, συνέστησεν ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος, όπως η Σερβική Εκκλησία διατάξη τον Επίσκοπον Βίκτωρα να παύση συμπράττων μετά των καθηρημένων και να αποσυρθή εις Σκόδραν, άλλως θα αναγκασθή η Μεγάλη Εκκλησία να καθαιρέση και αυτόν.

Επειδή δε τα πάντα τότε διείπεν η θέλησις του Βασιλέως, εξήτησεν ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος, μέσω του Υπουργού των Εξωτερικών Γέφτιτς, ακρόασιν παρά τη Α. Μεγαλειότητι τω Βασιλεί της Γιουγκοσλαβίας Αλεξάνδρω. Η Α. Μεγαλειότης τον εδέχθη φιλοφρόνως.

Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος ανέπτυξε το όλον ζήτημα της Αλβανικής Εκκλησίας και εξήτησε την παρέμβασιν αυτού παρά τη Σερβική Εκκλησία, ίνα αρθώσι τα αίτια ενδεχομένων ερίδων των δύο Εκκλησιών, Κωνσταντινουπόλεως και Σερβίας, εξ ων ωφελούνται τρίτοι.

Εξήγησεν ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος εις την Α.Μ. τον Βασιλέα ότι η Εκκλησιαστική συμφωνία των Τιράνων εξησφάλιζε την αυτοτέλειαν της Εκκλησίας της Αλβανίας από πάσης αναμίξεως της μουσουλμανικής πλειοψηφίας και της εντεύθεν απορρευούσης μουσουλμανικής κυβερνήσεως, και διά τούτο ανεστάλη.

Η Α. Μεγαλειότης εβεβαίωσεν τον Σεβασμιώτατον ότι θα πράξη το προσήκον, ίνα μη ταραχθώσιν αι σχέσεις των δύο Εκκλησιών, Κωνσταντινουπόλεως και Σερβίας, αίτινες συνδέονται διά τοσούτων δεσμών.

Η παρέμβασις της Α.Μ. του Βασιλέως υπήρξε καρποφόρος, διότι ότε ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος μετέβη να αποχαιρετήση τον Πατριάρχην και τους Συνοδικούς, ο Μητροπολίτης Μαυροβουνίου, ομιλών εκ μέρους του Πατριάρχου και των Συνοδικών, διεβεβαίωσεν ότι εννοούσι να φυλάξωσι στενάς και αρρήκτους σχέσεις προς την Εκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως, ότι δεν θα αναγνωρίζουν την Εκκλησίαν της Αλβανίας και εις ουδεμίαν θα ήρχοντο επαφήν προς τους καθαιρεθέντας και θα συνίστων εις τον Επίσκοπον Βίκτωρα να απόσχη πάσης συμπράξεως μετά των καθηρημένων και θα εξήτουν παρ' αυτού εξηγήσεις διά τας καταγγελομένας αντικανονικάς ενεργείας αυτού. Παρεκάλεσε μόνον ο Μαυροβουνίου, όπως κατά τας νέας διαπραγματεύσεις ληφθούν υπ' όψιν και τα συμφέροντα της σερβικής μειονότητας. Ο τε Πατριάρχης και οι Συνοδικοί κατά την αποχώρησιν του Μητροπολίτου Τραπεζούντος, υπέβαλον την αγάπην και την αφοσίωσιν προς την Μητέρα Εκκλησίαν.

Μετά το Βελιγράδιον ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος μετέβη εις Βουκουρέστιον. Επεσκέφθη αμέσως τον Μακαριώτατον Πατριάρχην της Ρουμανικής Εκκλησίας Μύρωνα.

Ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος ανέπτυξε το εκκλησιαστικόν ζήτημα της Αλβανίας. Ο Μακαριώτατος Πατριάρχης Μύρων διεβεβαίωσεν ότι η Ρουμανική Εκκλησία δεν θα ανεγνώριζε την αυθαιρέτως και αντικανονικώς ανακηρυχθείσαν Αυτοκέφαλον Εκκλησίαν της Αλβανίας και εις ουδεμίαν θα ήρχετο επαφήν προς τους καθηρημένους. Μόνον παρεκάλεσεν όπως εις νέας διαπραγματεύσεις το Οικουμενικόν Πατριαρχείον λάβη υπ' όψιν και τους πολυπληθείς εν Αλβανία και δη και εν Κορυτσά Αρρωμόνους και εξασφάλιση και εις αυτούς την ρουμανικήν γλώσσαν εν τη θεία λατρεία και εις τα σχολεία.

Μετά το Βουκουρέστιον ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος μετέβη εις Βαρσοβίαν όπου επεσκέφθη τον Μακαριώτατον Μητροπολίτην Βαρσοβίας Διονύσιον.

Ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης μετά μεγάλης προσοχής ήκουσε την έκθεσιν του Μητροπολίτου. Τραπεζούντος περί του ζητήματος της Αλβανικής Εκκλησίας. Ο Μακαριώτατος κατέκρινε τα εκεί αποτολμηθέντα ως και την ανάμιξιν του Σέρβου Επισκόπου Βίκτωρος και είπεν ότι το όλον ζήτημα θα υποβάλη εις την Σύνοδον ήτις έμελλε να συνέλθη την 1ην Απριλίου (1929), αλλά και πριν συνέλθη, διεβεβαίωσεν ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης, ότι η Εκκλησία της Πολωνίας τάσσεται παρά το πλευρόν του Οικουμενικού Πατριαρχείου εν τω υπέρ της εκκλησιαστικής τάξεως αγώνι.

Εκ της όλης περιοδείας του ο Μητροπολίτης Τραπεζούντος απεκόμισε την εντύπωσιν ότι μέγα κύρος και γόητρον είχαν ακόμη η Μεγάλη Εκκλησία και εις τας αλλοεθνείς προσέτι Ορθοδόξους Εκκλησίας. Αποβλέπουν δε αύται εις την Εκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως ως εις την Προκαθημένην πασών των Ορθοδόξων Εκκλησιών και παρ' αυτής απεκδέχονται πάσαν πρωτοβουλίαν προς κοινήν συνεργασίαν υπέρ της όλης Ορθοδόξου Εκκλησίας».

Η τελική έκβαση της σταυρικής μέριμνας του Πρωτοθρόνου Οικουμενικού Πατριαρχείου για την χορήγηση της Αυτοκεφαλίας στην θυγατέρα Ορθόδοξη εν Αλβανία Εκκλησία υπήρξε θετική και επήλθε εν έτει 1937, οπότε και εξεδόθη επί της πατριαρχίας του Κωνσταντινουπόλεως Βενιαμίν Α΄ ο Πατριαρχικός και Συνοδικός Τόμος διά του οποίου εχορηγήθη ιεροκανονικώς το αυτοκέφαλο εκκλησιαστικό διοικητικό καθεστώς στην Ορθόδοξη εν Αλβανία Εκκλησία, η οποία, μετά από την επακολουθήσασα υπό το καθεστώς του Ενβέρ Χότζα και των διαδόχων του σκοτεινή αθεϊστική περίοδο 1967-1991, είδε και πάλι φως Χριστού όταν για την εκ της τέφρας ανασυγκρότηση αυτής εμερίμνησε φιλοστόργως και πάλιν και πολλάκις η Πρωτόθρονος και Πρωτεύθυνος εν Ορθοδόξοις Μήτηρ Αγία Μεγάλη του Χριστού Κωνσταντινουπολίτις Εκκλησία αποστέλλουσα αρχικώς εν έτει 1991 ως Πατριαρχικό Έξαρχο αυτής στην Αλβανία τον τότε Επίσκοπο και μετέπειτα Μητροπολίτη Ανδρούσης Αναστάσιο, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών, τον οποίο εν έτει 1992, προτάσει του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου, η Αγία και Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου εξέλεξε παμψηφεί Αρχιεπίσκοπο Τιράνων και πάσης Αλβανίας.